

Fysiek ingrijpen en bijzondere risico's

Hoe kun je als leraar LO een pedagogisch veilig beweegklimaat realiseren? En hoe ga je als leraar LO om met agressief gedrag en fysiek ingrijpen daarbij?

TEKST MR G. S. ROELOFSEN

Opstandig en agressief gedrag komt overal voor. Ook op school, in de les LO, bij sportdagen en in de kleedkamer. Over goed pedagogisch handelen zijn verschillende artikelen in dit zomernummer te vinden. Met goed pedagogisch handelen en in een prettig klassen- en leerklimaat kunnen veel problemen voorkomen worden. En toch kan het misgaan, er ontstaat een knokpartij of een leerling gedraagt zich zodanig dat hij een gevaar vormt voor zichzelf of anderen. Hoe grijp je als leraar dan in, wat mag je wel en wat niet?

Stel: Klaas, 16 jaar, zit in een 3 vmbo klas en wordt getergd en uitgedaagd bij een spel en gedraagt zich onsportief. Je hebt dat gesignaleerd en Klaas erop aangesproken en hem even apart genomen om tot rust te komen. De les verloopt daarna weer goed. Door een doelpunt van de andere partij kan Klaas zich echter niet meer inhouden, hij begint te schelden en dreigt een mede leerling, Jaap, aan te vallen. Hoe grijp je als leraar dan in? Stel je springt tijdig tussenbeide en geeft Klaas aan dat hij om af te koelen even op de bank moet gaan zitten. Hij weigert en probeert wederom om in de buurt te komen van de Jaap. Je weet dat Klaas is staat is om dat daadwerkelijk te doen, hij is wel vaker bij vechtpartijtjes betrokken. Je pakt Klaas stevig beet bij beide armen en zet hem op de bank in de kleedkamer, mag dat?

Gebruik in dergelijke situaties als uitgangspunt: niet ingrijpen is erger dan wel ingrijpen.

Als je niks doet is de kans groot dat Klaas op Jaap duikt en daarmee de veiligheid van Jaap in gevaar brengt. Alleen door onmiddellijk ingrijpen van jouw kant kan dit gevaar voorkomen worden. Dat maakt ingrijpen noodzakelijk en uit te leggen. Want de kans bestaat dat hardhandig ingrijpen, stevig bij de arm beetpakken

en daarbij blauwe plekken veroorzaken, een klacht van Klaas en zijn ouders en misschien zelfs wel een aangifte oproept... En dan moet je kunnen verantwoorden waarom ingrijpen op deze manier noodzakelijk was.

Fysiek ingrijpen kan in sommige gevallen dus gerechtvaardigd worden. Dat gebeurt altijd achteraf en er is een dunne scheidslijn tussen acceptabel ingrijpen en grensoverschrijdend ingrijpen. Er worden verschillende criteria gehanteerd bij de toetsing of ingrijpen gerechtvaardigd heeft plaatsgevonden:

- Het ingrijpen moet proportioneel zijn: geen onnodig of onevenredig geweld gebruiken, maar slechts die mate die nodig is om de situatie te herstellen. In het voorbeeld van Klaas is het niet nodig dat de leraar Klaas een kaakslag geeft of wegsleept de kleedkamer in, beetpakken is voldoende om hem op de bank te krijgen.
- Het ingrijpen moet subsidiair zijn: fysiek ingrijpen mag alleen als er geen alternatieven meer zijn. Aanspreken helpt niet, afleiden helpt niet, weglopen helpt niet. In het voorbeeld kun je bijvoorbeeld ook Jaap sommeren om weg te lopen. Afhankelijk van de situatie kan dat een mogelijke oplossing zijn om fysiek ingrijpen te voorkomen.

Klachtencommissies wijzen regelmatig op het belang van een deugdelijk protocol op scholen: in zo'n protocol worden afspraken gemaakt over situaties waarin beetpakken en het in bedwang houden van leerlingen geoorloofd kan zijn. Het voordeel van een protocol is dat omgaan met agressief gedrag bespreekbaar wordt gemaakt en dat afspraken voor iedereen kenbaar zijn.

Bespreek daarom fysiek ingrijpen op school en in de sectie, maak afspraken over omgaan met agressief gedrag en maak deze afspraken bekend aan de leerlingen en ouders. En zorg dat het uitgangspunt van niet ingrijpen is erger dan ingrijpen daarbij voorop staat.

Bij vragen of behoefte aan uitleg staan wij voor je klaar: juristen@kvlo.nl ■

